

primum eveniens, hoc non dissolvit, c. *Discretionem*, 6, c. penult. et ult. *de Eo, qui cognovit consanguin. uxor. suæ.*

3. Sic pariter, licet furiosi testamentum facere non valeant, tamen si furor testatoris primum post testamentum eveniat, testamentum non invalidatur. § 4. *Instit. Quibus non est permittum facere testamentum.* ibi: « Testamentum facere non possunt furiosi, quia mente carent, » et infra: « Certe eo, quod ante furorem fecerint, testamento valente. » Ratio additur: « Nam neque testamentum recte factum, neque ullum aliud negotium recte gestum postea furor interveniens perimit. »

4. Sic rursus, si quis rem legitime præscripsit, potest eam valide et licite, tutaque conscientia retinere, etiamsi post completam præscriptionem certo sciat, rem fuisse alienam; quia licet hujusmodi scientia, si ante inchoatam, vel completam præscriptionem extitisset, præscriptio inchoari, aut continuari non potuisset c. *Vigilanti*, 5, et c. fin. *de Præscript.*, superveniens vero eam legitime jam completam non invalidat, aut vitiat, sed in utroque foro adhuc validam relinquit, prout jam diximus lib. II, tit. XXVI, a. n. 21.

5. Sic ulterius, si quis a patrono, in possessione existente, ad beneficium præsentatus canonicè instituitur, beneficium valide et licite retinet, licet patronus postea juspatronatus in judicio perdat, c. *Consultationibus*, 19, *de Jurepatronat.* ubi summarium sic habet: « Institutus ad præsentationem ejus, qui tunc juspatronatus ecclesiæ possidebat, removeri non debet, licet illud jus ab eo postmodum evincatur, » quæ evictio si ante præsentationem extitisset, utique nec præsentatio a Patrono, nec institutio fieri potuisset. Sic innumera alia exempla reperiuntur in jure.

6. *Non nisi de actibus legitime factis, et completis procedit: idque docetur exemplis juris.* — Singulariter tamen notandum, regulam nostram solummodo intelligendam esse de actibus legitime factis, perfectis, et consummatis; quia si actus legitime non fit, subintrat alia regula: « Non firmatur tractu temporis, quod ab initio non subsistit, » c. *Non firmatur*, 18, *de Reg. jur.* in 6. Dein si legitime inchoatur quidem, attamen substantialiter non perficitur et completur, regulariter invalidatur actus, si supervenit casus, vel circumstantia, quæ si ante initium actus extitisset, hic inchoari non potuisset, ut plu-

ribus ostendit Dyn. *hic. arg. l. Pluribus*, 140, ff. *de Verb. obligat.* Sic testamentum legitime quidem inchoatum, sed ob amentiam testatoris non perfectum, invalidum existit ob talem supervenientem amentiam, utpote, quæ si prius extitisset, nec inchoationem testamenti permisisset, cit. § 1. *Instit. Quibus non est permittum facere testam.* Sic etiam præscriptio legitime inchoata, et continuata, sed debito tempore nondum completa evanescit per supervenientem notitiam, rem esse alienam; cum hæc scientia, si ab initio penes præscribere volentem fuisset, præscriptionem inchoare non permisisset ex defectu bonæ fidei; c. *Vigilanti*, 5 et c. fin. *de Præscript.*

7. Sic ulterius stipulatio servitutis, viæ, vel itineris in fundo evanescit, si ante completam stipulationem fundus alienatur, l. *Pro parte*, 11, ff. *de Servitut.* Sic rursus sponsalia, seu promissio de futuro matrimonio tolluntur, si, antequam matrimonium de præsentia actu contrahitur, superveniat causa, qua prius existente, sponsalia contrahere non licuisset; veluti si post sponsalia de futuro unus sponsorum cum alio contrahit matrimonium de præsentia, vel impedimentum dirimens affinitatis contrahit. c. *Sicut*, 22 et c. *Si inter*, 31, *de Spons. et matrim.*

8. *Ponitur versus regulæ sensus.* — Resp. II. Verus regulæ sensus sequens est: « Quidquid aliquando legitime factum, et in suo genere substantialiter perfectum, seu completum est, nec a facientibus, nec ab aliis retractari, vel aliunde invalidari potest; nec invalidum evadit, etiamsi casus, vel circumstantiæ superveniant, quæ, si prius extitissent, inchoationi ejusdem, et valori obstitissent. » Per jura, et exempla juris jam allegata. Ratio est bonum commune reipublicæ, quæ utique graviter pateretur, et in gravem confusionem, litiumque nocivam copiam incideret, si actus, contractus, sententiæ, et alia negotia, legitime gesta, completa, et absoluta rescissioni adhuc subjacerent, vel ex se invalida evaderent, casu quo causæ, vel circumstantiæ emergant, quibus ante initium actus existentibus, actus inchoari non potuisset; præsertim cum exinde graviter præjudicaretur necessario commercio humano, cunctis diffidentibus, et contractus, atque alia negotia horrentibus, si rerum dominia, jura, et emolumenta legitime obtenta forent incerta, et futuris casibus, ac circumstantiis emergentibus, quæ ab initio obstitissent, iterum perirent. Boni

communis autem, et reipublicæ summa ratio est habenda, arg. can. *Scias frater*, 35, cau. 7. q. 1, cum concord.

9. *Solvitur textus ei contrarius.* — Contra regulam principaliter objicitur l. *Pluribus*, 140, § 2, ff. *de Verb. oblig.* ubi videtur adesse textus nostræ regulæ aperte contrarius; sic enim sonat: « Placeat extinguere obligationem, si in eum casum inciderit, a quo incipere non potest. Non tamen hoc in omnibus verum est, » quia et alii juris textus fere similes doctores præsertim vero Peckium adeo fatigant, ut dicere hic non dubitarit, nihil circa hoc in toto jure magis incertum, et perplexum esse. Dynus autem mitius sentiendo ait, conciliari posse præfatam, et alios juris textus regulæ nostræ apparenter contrarios, si dicatur, eos loqui de actibus substantialiter necdum perfectis et completis, quos superveniente casu, vel circumstantia, inchoationi actus obistente, retractari posse vel ex se ipsis evanescere, quod regula nostra ipsamet vult per dicta supra n. 6. Fundaturque hæc responsio in eo, quod textui regulæ apparenter contrario statim subjungatur: « Non tamen hoc in omnibus verum est. » Strein vero non multum se fatigans ait se textus juris civilis in eo, ubi non concordant cum nostra regula juris canonici, pro non insertis habere, eosque profani juris studiosis committere.

10. *Supervenientes causæ, quæ ab initio existentes actui obstitissent, etsi actum perfectum non amplius impediunt, tamen sæpe impediunt effectum illius.* — Notandum tamen, quod, licet juxta hæc dicta, legitime facta et completa retractari nequeant, nec invalida evadant ob supervenientem causam, quæ prius existens inchoationem actus impediisset: tamen nonnunquam per hujusmodi supervenientem causam impediatur effectus actus valide, et legitime peracti, ac perfecti, uti patet in arreptitiis, et epilepticis; cum licet eorum superveniens infirmitas ordines legitime collatos non invalidet, effectum tamen eorum impedit; quia hujusmodi infirmitate gravati sacris altaribus ministrare et ordines exercere non valent, can. *Communiter*, 3, dist. 33, ibi: « Communiter diffinimus, ut nullus de iis, qui aut in terram arrepti a dæmonibus eliduntur, aut quolibet modo vexationis incursibus efferuntur, vel sacris altaribus audeant ministrare, vel in-discusse se ingerant sacramentis divinis, exceptis illis, qui corporis incommoditatibus

dediti, sine hujusmodi passionibus in terram probantur elisi, qui tamen et ipsi tandiu erunt ab officii sui ordine, et loco suspensi, quousque unius anni spatium, per discretionem episcopi inveniantur ab incursu dæmonum liberati. » Qui textus circa tales infirmos bene est notandus. Idem cum proportionem dic de presbytero, cui mediæ palmæ est abscissa, vel qui est leprosus, textu claro *Presbyterum*, 2, et c. *Tua nos*, 4, *de Clerico ægrotante.*

REGULA LXXIV.

QUOD ALICUI GRATIOSE CONCEDITUR, TRAHI NON DEBET AB ALIIS IN EXEMPLUM.

1. *Regula unde?* — Desumptam aiunt hanc regulam ex l. 1, ff. *de Const. princip.* ibi: « Nam quod princeps alicui ob merita indulset, vel si quam pœnam irrogavit, vel si cui sine exemplo subvenit, personam non egreditur. » Concordat, et affinis est regula 7, *de Reg. jur.* in 6. « Privilegium personale personam sequitur, et extinguitur cum persona. » et reg. 28, eod. « Quæ a jure communi exorbitant, nequaquam ad consequentiam sunt trahenda. » De quibus vide supra suo loco, et applicanda etiam hic applica.

2. *Quomodo intelligenda?* — Queritur, quomodo hæc regula intelligenda, et quis verus illius sensus sit? Resp. I. regulam loqui, et intelligendam esse de iis favoribus, gratiis, etc., quæ a Papa, vel alio supremo principe alicui in specie, ex speciali ratione, vel beneplacito conceduntur contra, vel ultra jus commune, et velle, ne hæc in exemplum, vel consequentiam, etiam ob paritatem rationis ab aliis trahantur. Hinc

3. *Ponitur versus sensus illius.* — Resp. II. Verus regulæ sensus hic est: « Quod alicui in singulari ex speciali favore, et gratia a Papa, vel alio supremo principe contra, vel ultra jus conceditur, ab aliis trahi non debet in exemplum, vel consequentiam, ita, ut existiment, id sibi quoque in simili casu, et existente eadem ratione licitum. » Per jura, et juris regulas n. 1 allegatas. Ratio regulæ est, quia favores et gratiæ specialiter contra jus, vires suas præcise recipiunt ab intentione et voluntate concedentis. *Vivianus hic*, arg. c. 2, *de Rescript.* intentio autem, et voluntas concedentis non est, ut quod alicui in singulari ex speciali favore et gratia impertitur, ad alios extendatur, sed tanquam

favor, et privilegium personale personam duntaxat sequatur, et cum ea extinguatur; consequenter ab aliis in exemplum trahi non possit: præsertim cum per similes speciales favores et privilegia personalia, non ea, quæ juris communis, et per consequens aliis etiam in simili communia sunt, sed quæ contra jus, vel ultra id, quod vi illorum permittitur, siquidem: « Quæ a jure communi exorbitant, nequaquam ad consequentiam sunt trahenda, » juxta c. Reg. 28, de Reg. jur. in 6.

4. *Declaratur juris exemplis.* — Exemplum in jure, et in praxi habentur plurima; Sic enim, uti bene specificat Dynus hic, si Papa ex gratia speciali concedit, quod quis habere possit plura beneficia curata: percipere fructus sine residentia: vel si quem eximit a solvendis decimis. Aut si princeps aliquem declarat a solvendis tributis, vel aliis oneribus publicis immunem, hoc non potest ab aliis trahi in exemplum, ita ut tali speciali favore sine speciali concessione et ipsi fruatur. Speciale etiam exemplum habetur cau. Petiisti, 17, cau. 7, q. 4, ubi Zacharias papa ex speciali gratia concessit quidem episcopo Maguntino, ut sibi ipsi possit designare successorem, tamen addidit: « Hoc nulli concedi alii patimur, quod tibi, charitate cogente largiri cessavimus. » Simile quid habetur cau. Contra morem, 8, dist. 100, ubi Gregorius arguit archiepiscopum Ravennatensem, quod intuitu privilegiorum aliis ecclesiis specialiter concessorum, usus fuerit vallo extra Missarum solemnias, eumque adiecit, ut vel probet etiam suæ Ecclesiæ simile speciale privilegium esse concessum, vel in defectu probationis, universali ecclesiarum metropolitanarum mori, juriq; communi se accomodat, ibi: « Aut enim hos omnium metropolitanarum etiam a tua est fraternitate servandus, aut si tuæ Ecclesiæ aliquid specialiter dicis esse concessum, præceptumve a prioribus Romanæ urbis pontificibus, quod hæc Ravennati ecclesiæ sunt concessa, a vobis oportet ostendi. »

5. *Solvitur objectio.* — Objicies contra regulam l. 1, § 2. C. De novo Codice faciend. ubi satis clare contineri videtur, etiam ea quæ personæ conceduntur, generalis constitutionis vim habere, et ab aliis in exemplum trahi posse. Resp. legem hanc de illis loqui rescriptis, quæ quidem ab initio speciali personæ, aut communitati sunt inscripta, postea vero propter utilitatem communem

codici, vel juri communi canonico, aut civili, tanquam leges communes fuerunt inserta, sicque merito ad exemplum trahenda. Ita enim sonant verba legis præfatæ: « Sicut et illas (intellige constitutiones) vim generalis constitutionis obtinere patam est, quæ ad certas personas rescriptæ, vel per pragmaticam sanctionem ab initio datæ; eidem novo Codici, propter utilitatem sanctionis insertæ fuerunt: » cujusmodi rescriptis jus commune plenum est.

REGULA LXXV

FRUSTRA SIBI FIDEM QUI POSTULAT AB EO SERVARI, QUI FIDEM A SE PRÆSTITAM SERVARE RECUSAT.

1. *Frangenti fidem, fides frangatur eidem.* — Concordat cum regula illud tritissimum et verum Brocardicum versiculo expressum: « Frangenti fidem, fides frangatur eidem. »
2. *Ponitur verus sensus regulæ.* — Quæritur I. Quomodo hæc regula intelligenda, et quis verus illius sensus sit? Resp. eam esse intelligendam juxta sequentem proprium illius sensum. « Is, qui fidem in contractu, vel quacunque conventionem alteri datam non servat, id est, non præstat, quod promisit, non potest ab altero prætere, ut sibi datam, circa idem factum fidem observet, seu, quod reciproce promisit, præstat. » Ratio regulæ est, quia omni contractui tacite inest hæc conditio: « Si fidem datam alter servarit, » arg. l. Cum proponas, 21, C. de Pactis, consequenter, si una pars contrahentium fidem de re, materia, vel facto aliquo non servat, nec pars altera suam de eodem datam fidem servare tenetur.

3. *Quæ procedit, etiamsi in modico duntaxat fides violetur.* — Procedit regula, etsi in modico duntaxat ab una parte frangatur fides; quia etiam tunc ab altera observandam fidem prætere nequit, et petens exceptione de prius violata fide removeri potest; quemadmodum si in emptione emptor etiam modicam partem pretii stipulati non solvit, venditor fidem servare, et rem venditam tradere non tenetur. l. Julianus, 13, § 8, ff. de Action. empt. Strein. hic, n. 2; Baldus ad l. Pacta, ff. de Contrah. empt. Nisi forsitan id, quod consideratur, tam modicum sit, ut merito præsumi possit, ad hujusmodi minutias noluisse respicere contrahentes, l. 1, § 8, ff. de Edicto.

4. *Et quamvis violans per æquivalens velit satisfacere.* — Procedit insuper regula, etiamsi fidem violans velit per aliquid æquivalens satisfacere; quia « aliud pro alio, invito creditori, solvi non potest, » ut dicitur l. 2, § 1, ff. de Reb. credit. si cert. pet. Sic v. g. si mutuam alicui dedisti pecuniam cum conditione, ut ipse iterum in parata pecunia solvat, non teneris aliam rem ejusdem pretii accipere, immo nec acceptare, si mutuam accipiens velit suum debitorem, qui solvat substituere, l. Eum, a quo, 16, C. de Solution., ibi: « Eum, a quo mutuam sumpsisti pecuniam, in solutum, nolentem accipere nomen debitoris tui, compelli juris ratio non permittit. »

5. *Aut a præstando promisso fuerit legitime impeditus.* — Procedit ulterius regula, etiamsi pars una fidem servare ex causa necessaria impediatur, sicque absque culpa existat; quia licet in tali casu excusetur a mora, et pœna, l. Si vehenda, 10, § 1, ff. de Lege Rhodia de jactu. Tamen exinde alteram partem obligare non potest ad servandam fidem, vel actionem propterea contra ipsam instituere, l. Ex conaucto, 15, § 6, ff. Locati.

6. *Licet pars adversa juramento firmasset suam fidem.* — Procedit rursus, etsi una pars juramento firmavit suum promissum, et fidem; quia etiam hujusmodi juramento facta promissio vel contractus tacitam continet conditionem: si pars altera fidem, et promissum servet, conditionem impositam, et susceptam adimpleat, c. Pervenit, 3, de Jurejur.; ibi: « Nec tu ei, etiamsi promissum tuum juramento, vel fidei obligatione, interposita conditione firmasses, aliquatenus teneris; si constat, eum conditioni minime paruisse. »

7. *Declaratur regula exemplis juris.* — Declaratur regula, et firmatur ulterius exemplis juris. Sic enim si Petrus per viam transactionis liti, ea cum conditione, renuntiavit, ut Paulus intra mensis spatium certam pecuniæ quantitatem solvat: et Paulus intra dictum mensem pecuniam non solvit, Petrus renuntiationi stare non tenetur, sed ad litem redire potest, arg. l. Cum proponas, 21, C. de Pactis.

8. Sic pariter si duo fratres habentes plura prædia, vel domos in communi cum mutua conventionem sub certa pœna, ne alienentur, et unus eorum aliquid alienavit, non potest hic prætere ab altero fratre, ne ipse alienet; arg. l. Cum pater, 77, § Libertis, 27, ff.

de Legat. II. Sic quoque, si quis pro certa pensione annua alteri ad certos annos locavit domum suam sub certa pœna, quod eum expellere non velit, nec possit: potest locatarius libere expellere, et pœnam subire non tenetur, si pensionem juxta promissum non solvit, textu, et casu expresso l. Quæro, 54, § 1, ff. Locati.

9. *Violante uno fidem, in arbitrio servantis est, utrum pariter velit eam frangere vel continuare contractum, et pœnam petere.* — Notandum tamen cum Glossa hic, quod si duæ partes sub certa pœna mutua sibi invicem promittunt, et una pars prius fidem violet, in libertate non frangentis fidem sit, vel ulterius servare pactum, si melius ei videbitur, ac interea petere solutionem pœnæ, arg. l. Cum par. 154, ff. de Reg. jur., ibi: « Illi debet permitti petere pœnam, qui in ipsam non incidit: » vel fidem pariter frangere; quo casu tamen hinc inde fit mutua compensatio pœnæ: c. Constitutus, 7, De Pœnis, ibi: « licet autem in instrumento episcopi expressa fuerit certa pœna, quam pars contractum non servans solverit observanti: cum tamen utraque pars venisse contra illum ex confessione propria convincatur, utramque partem ab ea reddimus absolutam. »

10. *Etiam hosti est servanda fides.* — Objicitur autem contra regulam, primo, cau. Noli existimare, 3, cau. 23, q. 1, ubi habetur: « Fides enim quando promittitur, etiam hosti servanda est: » atqui hostis non servat fidem; ergo. Resp. cum Glossa, fidem omnino etiam hosti servandam esse, si et ipse eam servat: secus si hic eam violat. Idem dic in similibus arg. cau. Sta subjectus, 7, dist. 95; ibi: « Scitum est illud oratoris Domitii: cur ego te, inquit, habeam ut principem, cum tu me non habeas ut senatorem. »

11. *Ambobus conjugibus pari consensu continentiam voventibus, si unus eorum illam violat, tenetur nihilominus alter servare.* — Objicitur secundo. Si conjuges mutuo consensu continentiam vovent, et unus eorum adulteratur, tamen pars innocens adhuc tenetur ad servandam continentiam, cau. Quod Deo, 4, cau. 33, q. 5, ibi: « Quod Deo pari consensu voveratis, perseveranter reddere ambo usque in finem debuistis: a quo proposito, si lapsus est ille, tu saltem instantissime persevera. » Resp. hoc verum esse, quia in hoc casu fides non fuit promissa homini, sed Deo, qui fidem nunquam violat.

Et hinc licet pars una adulteretur, tamen innocens votum Deo factum servare debet: quamvis adulteram ad thorum, et cohabitationem admittere, et debitum ei reddere haud amplius obligetur, nisi et ipsa postea adulteretur, c. *Significasti*, 4, de *Divort.*

12. *Fallit regula in contractu cum pupillo.* — Quæritur II. An et quas fallentias patiatur regula 73? Resp. eam fallere in contractu cum pupillo, inito sine auctoritate tutoris, l. *Julianus*, 13, § 29, ff. de *Action. empt.*, hunc enim contractum pro libitu frangere potest pupillus, alter vero eundem servare tenetur, ibi: « Si quis a pupillo sine auctoritate tutoris emerit, ex uno latere constat contractus; nam qui emit, obligatus est pupillo: pupillum sibi non obligat. » Et hoc in favorem ætatis pupillaris a jure specialiter sancitum est: quod cum emens a pupillo scire potuit et debuit, sibi imputare debet, quod cum illo sine auctoritate tutoris contraxerit.

REGULA LXXVI.

DELICTUM PERSONÆ NON DEBET IN DETRIMENTUM ECCLESIAE REDUNDARE.

1. *Quid nomine personæ intelligatur in regula?* — Quæritur I. Quomodo hæc regula intelligenda, et quis verus illius sensus sit? Resp. I. Nominem personæ in hac regula intelliguntur non tantum prælati Ecclesiarum, tam regularium, quam sæcularium: sed etiam omnes illi, sive sæculares laici, sive clerici, qui Ecclesiæ, vel monasterio serviunt, ejusque res aut jura administrant, vel membra Ecclesiæ, monasteriive existunt. De quibus regula dicit, quod eorum qualiacunque delicta, sive falsum committant, sive occidant, sive furentur, aut alias damnificent, vel injuria afficiant, etc., in detrimentum Ecclesiæ redundare non debeat, consequenter Ecclesia ad reparationem damni illati, vel pœnam delicto impositam non obligetur, nec ipsamet in bonis suis damnum pati habeat. Hinc.

2. *Ponitur verus sensus regulæ.* — Resp. II. Genuinus regulæ sensus sequens est: « Si personæ, quæ Ecclesiæ sive regulari, sive sæculari deserviunt, ejusque res, aut jura administrant, vel membra illius existunt, quales sunt prælati, privati clerici, aut religiosi, officiales sive regulares, sive sæculares, puta granarii, cellarii, economi, procuratores, etc., delictum committant, non

debet illud in detrimentum Ecclesiæ redundare, nec ei quomodolibet præjudicare, consequenter non tenetur Ecclesia damna exinde aliis illata resarcire, aut pœnam aliquam subire, nec damnum sibi illatum sustinere. » Ratio regulæ est, tum quia delicta suos tenere debent auctores, c. *Quæsit*, 2, de *His, quæ a majori parte capit.*, ibi: « Cum peccata suos auctores tenere debeant, nec pœna sit ulterius protrahenda, quam delictum fuerit in excedente repertum, » juncta, l. *Sancimus*, 22. C. de *Pœnis*. Consequenter, cum præfatæ personæ, si delinquant, id non Ecclesiæ, sed suo nomine faciant, eorum delicta illis solis, non Ecclesiæ nocere debent; tum quia Ecclesia gaudet favore et jure minoris, c. 1, de *In integr. restit.*; ibi: « Et Ecclesia jure minoris debeat semper illæsa servari. » Minor autem ex alieno, etiam tutoris delicto, non tenetur, arg. l. penult. ff. de *Tabulis exhibendis*. Accedit quod Ecclesiæ prælatus vel alius administrator illius meliorem quidem reddere possit conditionem Ecclesiæ, sed deteriorem tacere non debeat, cit. c. 1, de *In integr. restit.* et c. 2, de *Donationibus*, ibi: « Cum episcopus, et quilibet prælatus ecclesiasticarum rerum sit procurator, et non dominus, conditionem Ecclesiæ mellorare potest, facere vero deteriorem non debet. »

3. *Declaratur exemplis juris.* — Declaratur regula exemplis juris, ubi plurima inveniuntur. Sic enim, si episcopus tam grave delictum committit, ut merito deponatur, bona Ecclesiæ non confiscantur, can. *Si Episcopum*, 3, cau. 16, q. 6, ubi pro ratione affertur regula nostra, ibi: « quia delictum personæ in damnum Ecclesiæ non est convertendum. » Sic etiam, si procurator, aut syndicus producit falsum instrumentum, ab ipso prælato confectum, id Ecclesiæ non præjudicat, c. *Cum venerabilis*, 6, § *Ad hæc*, de *Except.* Sic ulterius res Ecclesiæ male alienatas revocare potest non tantum successor superior, et capitulum, sed ipse prælatus male alienans allegando etiam, et fatendo propriam turpitudinem, etiamsi jurasse non repetere: prout amplius dictum, et probatum habetur lib. III, tit. XIII, § 3. Adducit Dynus plura alia exempla de variis delictis per personas commissis, et universaliter concludit, quod vi regulæ nullum horum præjudicare valeat Ecclesiæ, prout etiam n. 1, jam diximus.

4. *Solvuntur objectiones.* — Objicitur autem primo, contra: regula l. *Jubemus*, 10. C. de *Sacros. Ecclesiis*, vi cujus etiam navis Eccle-

sia fisco addicitur ob delictum prælati, quo eam publicæ transvectioni subtrahit. Resp. leges civiles, sacris canonibus manifeste obviantes, esse nullas; cum legislatores civiles careant potestate aliquid statuendi in præjudicium Ecclesiarum, c. *Quæ in Ecclesiarum*, 7, et c. *Ecclesia*, 10, de *Constit.*, ibi: « Nos attendentes, quod laicis super Ecclesiis, et personis ecclesiasticis nulla sit attributa facultas, quos obsequendi manet necessitas, non auctoritas imperandi. » Vel dic cum Dyno et Glossa delictum ibidem circa navem commissum fuisse cum consensu et concilio capituli: in cujusmodi casibus regula non procedit juxta mox dicenda n. 6.

Objicitur secundo: Repudiatio legali a prælato facta censetur in jure valida: ergo factum personæ nocet Ecclesiæ. Resp. negando consequentiam; quia in repudiatione non agitur de damno vitando, sed tantum de lucro non captando; non autem est par ratio, lucra non facere, et quæsitam perdere; prout amplius de hac materia dictum habetur lib. III, tit. X, § 2.

5. *Fallit regula primo in delictis omissionis.* — Quæritur II. An et quas fallentias patiatur regula 76? Resp. eam fallere primo in delictis omissionis a prælato, vel aliis personis factis; hæc siquidem etiam Ecclesiæ præjudicant arg. can. *Placuit*, 15, cau. 16, q. 3. Item c. 1 et seqq. de *Præscript.* ex quibus clare patet, quod delictum prælati, omissis repetere rem ecclesiasticam, noceat Ecclesiæ eatenus, quatenus contra eundem debito tempore currit præscriptio.

6. *Fallit secundo, quando prælatus cum consensu capituli delinquit.* — Fallit secundo, quando prælatus delinquit cum consensu capituli, et communicato consilio, arg. c. *Cum dilectus*, 2, de *Ordin. cognit.* juncta Glossa ibidem: ubi exceptio spoliationis a prælato factæ propterea etiam Ecclesiæ nocet. Vivianus hic. Et ratio est, quia, etsi prælatus solus delinquendo non repræsentet Ecclesiam, sicque ei non noceat: tamen, quia cum capitulo, vel collegio eam vere repræsentat, eidem etiam nocet, si cum consilio et consensu eorum delinquit, quia sic totam Ecclesiam deliquisse censetur. Et procedit hæc fallentia sive omitendo, sive committendo fiat delictum, ob paritatem rationis.

7. *Fallit tertio, in interdicto.* — Fallit tertio in interdicto, c. *Cum dilectus*, 8, de *Religiosis domibus*, ubi propter delictum prælati monasterium interdicto subjicitur;

quod, etsi speciale non tamen adeo durum censet divus Thomas 4, dist. 18, q. 2, art. 3, quæst. 2, ad secundum dicens; « quia interdictum non est tanta pœna, quanta excommunicatio; quia interdicti non fraudantur suffragiis Ecclesiæ, sicut excommunicati. »

8. *Fallit quarto, quando ex delicto personæ aliquid ad Ecclesiam pervenit, hæcque inde facta est ditior.* — Fallit quarto quando ex dolo, vel delicto prælati, aut alterius ex recensitis n. 2, personis aliquid ad Ecclesiam pervenit, et hæc inde facta est ditior; Dynus hic, quia sicut jure cavetur, ut pupillus teneatur de dolo, aut delicto tutoris, si inde ad eum aliquid pervenit, l. 4, ff. de *Tribut. act.* cum concord. et dominus de delicto servi: ac pater de delicto filii, si quid ex horum delictis aliquid ad eos pervenit l. 1, § 15, 19 et 20, ff. de *Vi, et vi armat.* sic etiam Ecclesia eatenus tenetur, quatenus id, quod ex delicto personæ ad se pervenit restituere debet.

Fallit quinto in confessione judiciali prælati, de quo fusius lib. II, tit. XVIII, § 4.

REGULA LXXVII.

RATIONI CONGRUIT, UT SUCCEDAT IN ONERE, QUI SUBSTITUITUR IN HONORE.

1. *In quo differat hæc regula a regula 55?* — Præsens regula in substantia omnino concordat cum regula 55, de *leg. jur.* in 6, ac in hoc solo differre videtur, quod hæc posterior universaliter, et indistincte dicat: « Qui sentit onus, sentire debet ommodum, et e contra. » Præsens vero regula loquitur specificè de casu successionis in honore velitque, ut, qui in honore succedit, succedat etiam in onere honori annexo.

2. *Ponitur verus sensus regulæ.* — Quæritur itaque, quomodo hæc regula intelligenda, et quis verus illius sensus sit? Resp. eam esse intelligendam juxta sequentem genuinum illius sensum: « Quicumque alicui succedit in dignitate, vel alio munere honorifico, aut prærogativa quadam eidem etiam succedit in onere, seu in obligationibus tali dignitati, vel muneri honorifico annexis; easque uti antecessor adimplere, et præstare debet. » Fundatur regula in ratione, et æquitate naturali, pro it ipsa regula innuit illis verbis: « Rationi congruit: » quam adeo æquam duxit imperator, ut intollerabilem minime ferendum pronuntiarit